

A KULTÚRA SZIKRAI

Éltető játék

Látogatóban a kikindai Napsugaras Ősz Művelődési Egyesületben

AZ ELSŐ BENYOMÁS: jobb helyre nem is kerülhetett volna a Tartományi Közművelődési Község díja, A Kultúra Szikrái. — A kikindai községi nyugdíjas-egyesület vezetősége, tagjai, a város több mint 8000 nyugdíjasa egy emberként örül neki — mondta Milan DANILOV, az egyesület elnöke.

A Napsugaras Ősz Művelődési Egyesület 1972-ben alakult meg, azóta gazdag közművelődési tevékenységet folytat: ápolja az emberek közötti viszonyokat, a testvériséget és egységet, a nemzetek és nemzetiségek kultúráját, tartalommal tölti ki a nyugdíjasok szabad idejét. Az egyesület vezetője Milan GAVRILOVIĆ nyugalmazott köz-művelődési dolgozó.

— Tíz évvel ezelőtt sokan kété-

művelődési egyesületben ugyanis csak az énekkar működött.

Adatok ténye, amelyeket minden jól szervezett művelődési egyesületben feljegyezhetünk. A rendhagyó: a tagság összetétele életkora, lelkesedése, munkaszere-tete és szerénysége.

— Hétfőn kétszer próbálunk — mondja Milan Gavrilović —. Mi vonzza ide az embereket esőben, télen, melegben? A kötelesség-tudat, meg hát kell az embernek az az érzés, hogy a munkájára, a jelenlétére szükség van, hogy nélküle nem kezdődhet el valami. Az egyesület legidősebb tagja a 84 éves Gedi Tivadar. Olyan baritonja van, hogy öröm hallgatni. A felesége is tagja az egyesület-nek. Barta Anna 76 évesen tagja a táncsoportnak. A koreográfus-

Csoportkép: a Napsugaras Ősz Művelődési Egyesület tagjai

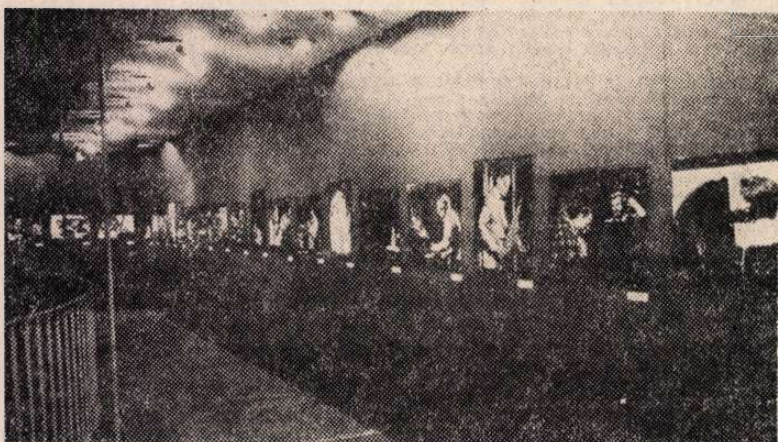
kedtek abban, hogy egy nyugdíjas-sokból verbuválódott egyesületnek lehet-e létjogosultsága. Hónapok után a községi nyugdíjas-egyesület volt az a társadalmi tényező, amely felkarolt bennünket. Volt értelme. Ma több szakcsoportban működünk. A vegyes karnak 46 tagja van, a folklórsoportnak 18, a szavalósoportnak 10, ezenkívül 18-an szólóénekesként is fellépnek. Nálunk a zenekarral sincs baj. Az elmúlt 10 év alatt 56 ismeret-terjesztő előadást és 264 fellépést jegyeztünk fel. Az évi programot türelemmel és előretökéltséggel állítjuk össze, hogy ki-kij saját érdeklődésének, nyugdíjasokról lé-vén szó: egészségének megfelelően vegyen részt a munkában. Ennek alapján vitafeladatok, író-olvasó találkozók, társas délutánokat, alkalmi ünnepségeket és szórakoztató kulturális műsorokat szervezünk. Munkánkat mind anyagilag, mind erkölcsileg a köz-ségi művelődési érdeklődősség és a nyugdíjas-egyesület segíti. Jók a kapcsolataink a helybeli munkaszervezetekkel és rokon egyes-ületekkel, alkalomadtán műsort cse-rélünk velük. Műsoraikkal fellépünk a város és a község határai-n túl is, eljutottunk Versce-re, Törökbecsre, Zrenjaninba, Muzs-lyára, Újvidékre, Belgrádba, Zágrá-bba a Cezmai művelődési egye-sülettel pedig testvéregyesületi ba-rátságot kötöttünk. Részt veszünk a nyugdíjas-egyesületek szemléjén, legközelebb a köztársaságban is ott leszünk májusban. Az országos szemlére is pályázunk. Kevés ilyen művelődési egyesület van az országban, a legtöbb nyugdíjas

sunk Mladen Čudanov. Úgy né-zük, hogy Vajdaság népi táncait adjuk elő. A táncsoportnak négy, az énekkarnak 15 magyar nemze-tiségi tagja van. Úgy járják a szerb népi táncokat, mintha szüle-tett szerbek volnának. A tagság szociális összetétele is különféle. Vannak itt földművesek, munká-sok, tisztviselők, tanítók és társadalmi politikai dolgozók. Vala-mennyien nyugdíjasok vagyunk, emberek azonos gondokkal, bejók-kal és örömmel. A szabad idő humanizálása a célunk, a példamutatás, a szocialista eszmék ápo-lása, s ebben eredményeket is tu-dunk felmutatni. Több mint 70 elismerésünk van. A feltételek sze-rények, de jók. A társalgó, a né-zőtér, az ülésterem, a színpad me-gleg, működik a teakonyha (10 di-nár a kávé, 10 dinár a szörp). Mi otthon sem, itt sem beszélünk nagy összegekben.

Milan Gavrilović a zrenjanini rádió műsorigazgatójaként vonult nyugdíjba az egyesület megalaku-lásának évében. A kórusvezetést éveig társadalmi munkában vé-gezte. Ahogy ő mondja, szeretet-ből és megismerésből. A községi érdeklődősség bizonyos össze-gel támogatja a kórusvezetőket. Milan Gavrilović négy évig nem volt hajlandó tudomást venni az anya-gi juttatásról. Aztán Barát András, az érdeklődősség akkori titkára meggyőzte a községi szintű hatá-rozat értelméről.

Az amatőr munka legerősebb indítéka a lelkesedés, a sikerél-mény. A nyugdíjasnak ez éltető játék.

V. DARÓCZI Júlia

A veszprémi Egyetem B épületének kiállítótermében ma este hét órakor nyílik DORMÁN László Jazz-fotó kiállítása. A szerző magyarországi vándorkiállításának ez lesz a harmadik állomása: novemberben és decemberben Miskolcra, januárban Békéscsabára vol-tak kiállítva ismert jazz-zenészekről készült képei. A miskolci tár-lat megnyitóján a budapesti BINDER-kvartett és BALOGH Gyula helybeli zongorista játszott, a ma esti kiállítást SZABADOS György szólószingora-estje nyitja meg. Képünkön: a miskolci kiállítás részlete

Dal a traktorról

Zenébe csempészett irredenti zmus — A tiranai rádió és televízió mesterkedései

Meg-megmosolyogtuk az új albán dalokat: képzelték, trak-torokról és mezőgazdasági gépekről szólnak! Még szórakoztatott is bennünket banális szocrealizmusuk. Pedig nem is voltak ezek olyan naiv dolgok és irányvételük sem volt esetleges: megfon-tojt és gonosz célokat szolgáltattak ezek a dalok.

Az Albán Népköztársaság éve-ken át ellenséges magatartást ta-núsított hazánk ellen, s közben ki-vételes figyelmet fordított arra, hogy minél jobban lássuk és hall-juk a tiranai rádió és televízió mű-sorait. Abban az időben, amikor legszerteágazóbb volt a kulturális együttműködés, az albánok arra törekedtek, hogy az együttműködés és az együttes vendégszerelésé kizárólag azokra a vidékekre kor-látozódjon, ahol albánok élnek, te-hát elsősorban Kosovóra. Nemigen világos, hogy miért fogadtuk el mi ezeket a feltételeket, hiszen az lett volna a helyes, ha Albánia Jugo-szláviával, nem pedig kizárólag Kosovóval működik együtt.

A vendégszereléseknek, zenei rendezvényeknek, „testvéri” maga-tartásnak az volt a célja, hogy Kos-ovóban minél többen megkedvel-jék az albán zenét. Az igazi cél azonban az volt, hogy a kosovóiak elfogadják ezeket a gondosan megválogatott és hibátlanul elő-adott daloknak az üzenetét is. Eközben nagybárá a lakosság zömének az izlést tartották szem előtt. Albán szomszédaink ápolják a falusi hagyományokat és az ősi népi hangszereken előadott zenét. Kosovói dalokat is előadnak, de csak albán nyelvűeket: nagy gon-dot fordítanak az etnikai tisztasá-ga. A tiranai rádió és televízió műsoraiban nem szerepelnek külföldi zeneszerzők és előadóművészek (kivéve néhány klasszikus szer-zőt), mégpedig azért, nehogy „meg-fertőzzék” a tömegeket. Albániá-ban elsősorban népzene, forradalmi dalok, klasszikus darabokat és (a városi lakosság számára) egy kevés szórakoztató zenét sugáro-znak, s a dalok szövegében általa-ban említés esik Enver Hoxháról és az Albán Munkapárttól.

Arra is akad példa, hogy az eredeti népzene, a történelmi tár-gyú, történelmi hőseket és esemé-nyeket dicsőítő dalokat azért ad-ják elő, hogy aktualizálják a dalok üzenetét, s tartalmukat egyértelmű céljaik szolgálatába állítsák: „Mit akar Albániától Crna Gora és Szerbia, mit akar a görög és a bolgár, ha él az albán, az albán a maga ura...”

Sokkal népszerűbbek az úgyne-vezett új népdalok, amelyekből nap mint nap újabb születik: arról szólnak, milyen szép az élet Al-bániában. Természetesen szocialis-ta stílusban készülnek. Hadd em-lítsünk néhányat: „Lenin párt, te-kintélyessé tette Albániát, az egész világ bámulja szocialista műveit, kulturáltabbá teszi a népet, az emberek munka közben tanulnak...”; „Gyertek a szövet-keztünkbe, és nézzétek, milyen szépen élünk, házakat építünk, van új bútorunk, rádióink és lemezjárt-szónk. Éljen Enver Hoxha, aki megváltoztatta országunkat, fellen-dítette mezőgazdaságunkat...” Már a címek is sejtetik a dalok tartalmát: A mi műhelyünk első gépe: Kongresszusra mennek a küldöttek; Valóra váltjuk ígéretün-keket...

Ami a zenei művek előadását illeti, kétségtelen, hogy szomszédaink ebben magas színvonalat értek el. Nagyon szigorú a rosta-lási rendszer, és a zeneművészek igyekeznek a lehető legtöbbet nyújtani. Természetesen nemcsak a zene iránti szeretet vezérli őket, hanem a félelem is, hogy vissza kell térniük a színpadról oda, ahonnan jöttek (például a földmü-vevesszövetkezetbe), és a hangsze-reket mezőgazdasági szerszámok-kal kell felcserélniük. A zene hat-ható nevelési eszközzé vált, s arra szolgál, hogy elmélyítse a gyer-mekkorban szerzett berögzödése-ket: az Enver Hoxha és a párt iránti, félelemből és kényszerből eredő vak szeretetet. Úgyszólván minden dalban szerepel az a felki-áltás, hogy: „Jam Shqiptar” (albán vagyok), biztosan nemcsak azért, hogy a hallgató gondolatait elter-eljék a mindennapok nehézségei-ről — ennek más célja, üzenete is van. Nem véletlen, hogy éjjel-nappal azt harsogja, ismételi-et, az énekes, hogy „Jam Shqiptar” tehát amit mindenki tud, és senki sem von kétségbe. Ez csak hátsó szándékkal magyarázható, aminek az a célja, hogy a zene is hozzá-járuljon a tömegek nacionalista el-

vakultságának kialakításához. Ezek-ben a dolgokban ugyanis állandó-an azt bizonygatják, hogy Albá-nia ellenséggel körülvett erődi-tmény, és az albánoknak egész éle-tük folyamán készülniük kell a szomszédai elleni harcra. Tehát csak albánok léteznek, mindenki más ellenség, akiket minél jobban gyűlölni kell. A zene is gyűlölkö-dést szít.

A dalok Albániáról, a szántó-földekről, a városokról, hősekről és áldozatokról, traktorról, gyár-ról, vasművekről szólnak, Enver Hoxha és a párt iránti háláról esik bennük említés. A népzene tehát, amelyet nemzedékek alkot-tak, hogy könnyebb legyen elvi-selni a létért folyó harc viharos és nehéz időszakait, a nép szívét-ből sarjadó zene most a nép el-len fordul. Az új feldolgozásban ugyanis ez a zene arra tanít: a haza iránti szeretetnek az az ára, hogy gyűlölni kell mindenkit, aki nem albán; gyanakvást kell még a legközelebbiekekkel szemben is. Gyűlölet tárgya, károsnak és de-kadensnek mondott minden, ami nem albán, hanem külföldi, még a klasszikus zene korszerű irány-zatai is. A beatről és a rockról nem is beszélhetünk, mert az al-bánok szerint ez a zene megrom-ta az ifjúságot, tehát gyakorlati-lag nem is létezik. A modern ze-ne túlságosan nemzetközi és álta-lános emberi jellegű, s nem alkalm-as nacionalista érzelmek erősí-tésére.

Mivel mindent alárendelnek a napi politikának, nem kell megle-pődnünk azon, hogy egyik nap-ról a másikra valósággal elárász-tották a hallgatókat a Kosovóról szóló vagy az eredeti kosovói da-lokkal, az ellenforradalmi esemé-nyekre vonatkozóan olyan „idő-szerű” szövegek is előfordulnak, amelyekben nemzeti hőseket kiált-ják ki az albán nacionalistákat és irredentákat. Folyamatos tevé-kenység ez, amelyből a zene is ki-veszi a maga részét. Képmutatón könnyeket hullatnak „testvérei-kért”, sajnálkoznak azokon, akik lényegében szabadabbak és jobb feltételek között élnek. Tulajdon-képpen attól félnek, hogy esetleg rájönnék erre a hazai hallgatók is, és elgondolkodnak azon, mi is ennek az oka.

A nagy Albániáról szőtt álmok „felébresztették” kosovói testvé-reik iránti szeretetüket, akiket most ki kell odatolni a nemzeti ér-zésekről, a nemzeti hovatartozás-ról, a származásról, a kosovói hó-

sókról és hasonlókról. Mi még megmosolyogtuk ezeknek az új szerzeményeknek a tartalmát és üzenetét, hogy a traktorokról és a mezőgazdasági gépekről szól-nak. Még szórakoztatott is ben-nünket banális szocrealizmusuk. Pedig nem is voltak ezek olyan naiv dolgok, irányvételük sem volt esetleges. A kosovói fiatalok a szemünk láttára fogadták be ezt a zenét, tartalmát és üzenetét. Az Albán Munkapárt „új stílusú nép-zenéje” eljutott a kosovói térségbe is mint sajátos bujtogató tényező. Különösen faluhelyen, főleg Meto-hijában érződött a hatása, ahol sokkal jobban lehet fogni a tira-nai tévéprogramot, mint a prišti-nait.

A tiranai televízió mindig zenét sugárzott. Ezek voltak a legnép-szerűbb műsorok. Miközben a Priština Rádió és Televízió an-nak idején háttérbe szorította a kosovói zeneszerzőket, és a tira-nai előadóművészeket mutatta be, ilyen indoklást lehetett hallani: ez zene, ők jobban elő tudják ad-ni.

Érezhető volt, mennyire igye-keznek aktualizálni a szabadság-harc régi korokban kialakult szel-lemét. Eppen Tiránában kezdtek hangoztatni a szabadságharc szük-ségességét. Ezeket az abszurdumokat csak akkor tudjuk megér-teni, ha ismerjük a centralisztikus, bürokratikus, nacionalista és stá-linista rendszer jellegét, amely megmáskítja a történelmet, rabigá-ba dönti a művészetet, megtölti a börtönöket és a gyűjtőtáborokat, és ha kell, a tisztogatásoktól sem riad vissza, s közben csak egyet-len cél vezérli: tulajdon fennma-radása.

Különösen az albán nacionalis-ták és irredenták ellenforradalmi kísérletét követő időszakban növe-kedett az érdeklődés a korszerű kosovói témák feldolgozása iránt, akkor fokozódott a törekvés, hogy dicsőítsék és áldozatként mutas-sák be a nacionalistákat és irred-entákat, új szenvedéllyel énekel-jék meg, hogyan kell gyűlölni a Kosovóban élő többi nemzetet.

A tiranai rádió nap mint nap „aggódik” a kosovói „testvére-kért”. Képmutatón teszi ezt, de nem vesszélytelenül, mert a stá-linista rendszer demagógiájáról csak az tudja lerántani a leplet, aki ismeri ennek a rendszernek a lényegét. Szomszédaink a zene ál-tal nem a képzetebb személye-ket kívánják megnyerni (ezek számára más módok is választo-tak), hanem visszaélnék a nemze-ti érzésekkel. Tudják, hogy az osztálytudat nélküli nemzeti tuda-tot behálózhatják „csillogó hazug-ságaikkal”.

Nadira A. VLLASI

Az Újvidéki Színház februári mősora

CSÜTÖRTÖKÖN 2-án	TOLNAI OTTÓ BAYER ASZPIRIN	AZ IFJÚSÁGI TRIBÜNÖN 19.30 órákor
PÉNTEKEN 3-án	KOSZTOLÁNYI DEZSŐ ÉDES ANNA	A PETŐFI SÁNDOR M. E. TERMÉBEN 19.30 órákor
VASÁRNAP 5-én	DUSAN KOVAČEVIĆ A BALKÁNI KEM A SZABADKAI SZÍNHÁZ VENDEG- SZERELÉSE	AZ IFJÚSÁGI TRIBÜNÖN 18 órákor
CSÜTÖRTÖKÖN 9-én	KOSZTOLÁNYI DEZSŐ ÉDES ANNA	AZ IFJÚSÁGI TRIBÜNÖN 19.30 órákor
VASÁRNAP 12-én	HERCEG JÁNOS A BOHÓC	AZ IFJÚSÁGI TRIBÜNÖN 18 órákor
CSÜTÖRTÖKÖN 16-án	KOSZTOLÁNYI DEZSŐ ÉDES ANNA	AZ IFJÚSÁGI TRIBÜNÖN 19.30 órákor
VASÁRNAP 19-én	MAJTÉNYI MIHÁLY HARMADIK ABLAK BEMUTATÓ	AZ IFJÚSÁGI TRIBÜNÖN 18 órákor
CSÜTÖRTÖKÖN 23-án	MAJTÉNYI MIHÁLY HARMADIK ABLAK	AZ IFJÚSÁGI TRIBÜNÖN 19.30 órákor
SZOMBATON 25-én	MOLNÁR FERENC JÁTEK A KASTÉLYBAN	AZ IFJÚSÁGI TRIBÜNÖN 18 órákor
VASÁRNAP 26-án	TOLNAI OTTÓ BAYER ASZPIRIN	AZ IFJÚSÁGI TRIBÜNÖN 18 órákor

Belépőjegyét szíveskedjék idejében lefoglalni a 25-552-es tele-fonon. A színház jegypénztára mindennap 10-től 12-ig és 17-től 19 óráig dolgozik.